

Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΑΙΔΕΙΑ

Ἀναδημοσιεύουμε ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» μὲ πραγματικὴ ἱκανοποίηση τὸ παρακάτω διαφωτιστικώτατο ἄρθρο τοῦ κ. Δ. Γληνοῦ, γνωστῆς ἐκπαιδευτικῆς προσωπικότητας, πού ἀπεικονίζει μὲ ἀδρεῖ γραμμῆς τὰ χάλια τῆς γυναικείας ἐκπαίδευσης καὶ τὸ στραβὸ δρόμο πού συνεχίζεται μὲ τὰ νέα ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια εἰς βάρος τῆς γυναικείας, βάζοντας ἐμπόδια στὸ μέλλον τῆς. Τὸ ἄρθρον αὐτὸ ὡς καὶ τὸ σχετικὸ ὑπόμνημά μας εἶναι ἀνάγκη νὰ διαβαστοῦν μὲ πολλὴ προσοχὴ ἀπὸ τὰ μέλη μας.

Μία ἀπὸ τίς μεγάλες σκλαβιές, πού μᾶς παράδωσε ὁ μεσαίωνας καὶ πού προσεκτείνεται, ὡς σήμερα, ἰδιαίτερα στὴν Ἀνατολὴ καὶ στὴ Νότιο Εὐρώπη, εἶναι ἡ σκλαβιά τῆς γυναίκας. Στὴ Δυτικὴ καὶ στὴ Βόρεια Ἀμερικὴ ἡ οἰκονομικὴ ἐξέλιξη δίνοντας στὴ γυναίκα πού συμμετέχει στὴν παραγωγικὴ ἐργασία, ἐξῆς οἰκονομικῆς ὑπόστασης αὐθόπαρκτης, τῆς ἐχάρισε σιγὰ σιγὰ καὶ τὴν ἡθικὴ χειραφέτησιν τῆς. Σ' ἑμᾶς ἀκόμη στὰ λαϊκὰ μὲν στρώματα ἡ γυναίκα εἶναι σκλάβος τῆς χειρότερης μορφῆς, γιατί καὶ ἡ συμμετοχὴ τῆς στὴν παραγωγικὴ ἐργασία, ἰδιαίτερα τὴν ἀγροικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἂν καὶ εἶναι ἐντονη καὶ ἐξαντλητικὴ, δὲν τῆς δίνει καμιὰ οἰκονομικὴ αὐθόπαρξιν, γιατί εἰ καρποὶ τῶν κόπων τῆς ποτὲ δὲν τῆς ἀνήκουν. Ἐργάζεται μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἀρχαίου δούλου. Στὰ ἀνώτερα στρώματα ἡ θεωρία τῆς γυναικείας—συζύγου, νοικοκυρᾶς καὶ μητέρας τάχα, πραγματικὰ δὲ τὸ ἰσπανικὸ μῆδον γυναικείας κούκλας, θαμμένης, φριζαρισμένης, παρφουμαρισμένης καὶ στολισμένης μὲ χρωματιστὰ κουρέλια, ἀνεργῆς, ἀργόσχολης, ὀκνηρῆς, ἐπιπόλαιης καὶ στὸ βάθος ὡς στὸ μεσοῦλι τῶν κοκάλων ἀνήθικης, ὑφίσταται γιὰ νὰ παρατείνει τὸν ὑπανθρωπισμὸ τῆς.

Ἐνδεῖκτης τοῦ ἀναλφαριθμητισμοῦ τῆς γυναικείας στὴν Ἑλλάδα, εἶναι σήμερα ἀκόμη 70 ὅχι. Ὁ πραγματικὸς δείκτης τῆς ἀμορφωσιάς τῆς φτάνει ἀσφαλῶς τὰ 95 ὅχι.

Ἀπέναντι σαυτῇ τὴν κατάστασιν, τὴ στιγμῇ, πού σήμερα ἀναγνωρίζεται, πῶς κάθε χώρα πρέπει νὰ ὑψώσει τὸ γυναικεῖο παράγοντα σὲ ἰσότητος καὶ ἰσάξιον μὲ τὸν ἀντρα συντελεστή, ὅχι μόνον στὴν παραγωγικὴ ἐργασία, μὰ καὶ σὲ ὅλη τὴν ὀργάνωσιν καὶ διακυβέρνησιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ στὴν προαγωγὴ τοῦ πολιτισμοῦ, τὸ πρόβλημα τῆς γυναικείας μόρφωσιν εἶναι ἀπὸ τὰ πιδ ἐπιτακτικὰ, τὰ πιδ φλέγοντα πρόβλήματα.

Τὸ ἑλληνικὸν Κράτος, σὶδ σημεῖον τοῦτο καθυστέρησε φριχτὰ. Καὶ σήμερα, πού εἶναι καιρὸς νὰ ἀντιμετωπίσει τὸ πρόβλημα συνολικὰ καὶ ἀποφασιστικὰ, τί ἔρχεται νὰ κάμει;

* * *

Δύο εἶναι τὰ ζητήματα, πού ἔχει νὰ ἀντικρίσει ὁ ρυθμιστῆς τῆς γυναικείας παιδείας. Α'.) Τὸ ζήτημα τῆς συνεκπαίδευσης ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν Β'.) Τὸ ζήτημα τῆς ἰσοτιμίας καὶ ὁμοιομορφίας τῶν μέσων τῆς παιδείας καὶ γιὰ τὰ δύο φύλα.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, ἡ γνώμη, πού γίνεται σιγὰ σιγὰ ἀποδεκτὴ σὲ ὅλο τὸν πολιτισμένον κόσμον, ὑπερνικώντας κάθε σχετικὴ πρόληψιν, εἶναι ὅτι ὅχι μόνον κανένα οὐσιαστικὸν μειονέκτημα δὲν ἐνυπάρχει στὴ συνεκπαίδευσιν ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν, σὲ ὅλες τίς βαθμίδας τῆς παιδείας, μὰ καὶ πολλὰ πλεονεκτήματα ἀπὸ

κάθε άποψη και πρό πάντων από ήθική και κοινωνική.

Γι' αυτό σε όλες τις πολιτισμένες χώρες μελετούν το πρόβλημα τούτο και προσπαθούν να το αντικρίσουν ειλικρινά, κανονίζοντας και τα προγράμματα και τα ζητήματα του προσωπικού και τα ζητήματα των διδακτικών χώρων και τα ζητήματα της έποπτείας και της σχολικής ζωής γενικά, έτσι που χωρίς να ηγάζει καμιά δυσαρμονία, κανένα δυσάρεστο αποτέλεσμα, καμιά βλάβη σωματική, πνευματική ή ήθική, να γίνεται δυνατή ή συνεκπαίδευση, που είναι από κάθε άποψη ωφέλιμη.

* *

Σ' έμās τα πράγματα έβιάσαν τυφλά το δρόμο της ανάγκης. Το επίσημο Κράτος άκολουθούσε την άρχή του χωρισμού της παιδείας άγοριών και κοριτσιών. Τα πράγματα το έβίαζαν να την παραβαίνει, χωρίς να μελετά αντίστοιχα και τα κατάλληλα μέτρα για τη συνεκπαίδευση. Έτσι πρώτα πρώτα στη Μέση Παιδεία, έπειδή τα κορίτσια ήθελαν να σπουδάσουν, έφοιτούσαν μαζί με τα άγόρια στα έλληνικά σχολεία και στα Γυμνάσια και έδω και στις έπαρχίες σε αρκετά μεγάλο αριθμό. Σε πολλά Διδασκαλεία άρρένων έγιναν δεκτά και κορίτσια, καθώς και στα Μονοτάξια Διδασκαλεία και τέλος Δημοτικά σχολεία μικτά λειτουργούν πάμπολλα. Αργότερα το Κράτος σκέφτηκε να ιδρύσει ιδιαίτερα σχολεία Μέσης Παιδείας για τα κορίτσια με το ίδιο πρόγραμμα των άγοριών και έτσι έχουμε τώρα 24 έλληνικά σχολεία κοριτσιών και 7 Γυμνάσια σε όλο το κράτος.

Τώρα, που έρχεται ο νομοθέτης να ρυθμίσει το ζήτημα τούτο ως προς μόν τα δημοτικά σχολεία είναι άποφασιστικός, και εισάγει έριστικά τη συνεκπαίδευση ως προς τη Μέση όμως Παιδεία, γίνεται αλφινδία διασταχτικός και δημιουργεί μια κατάσταση άλλοπρόσαλλη. Μένει στην άρχή του χωρισμού άγοριών και κοριτσιών στη Μέση Παιδεία. Τα έπιχειρήματα, που φέρνει γι' αυτό, δέν είναι διόλου σημαντικά, άπεναντίας και έδω πέφτει σε άντιφάσεις. Στη σελ. 35 της έκθεσης του λέει «Σημειωτέον, ότι ή τοιαύτη έξ ανάγκης ίδρυσις μικτών σχολείων συνετέλεσε περισσότερο της καθόλου εξέλιξεως της κοινωνίας και εις το να καμφθή ή προκατάληψις των γονέων κατά του μικτού σχολείου και κατέστησε έκδηλον εις τους δυσπιστούντας, ότι ούδεις κίνδυνος μόν άπειλεί την ήθικήν των παιδών εκ της τοιαύτης συνεκπαιδεύσεως, τούναντίον δέ ότι τα αποτελέσματα της συνεκπαιδεύσεως και της άλληλεπιδράσεως εις τε την πνευματικήν και ήθικήν εξέλιξιν των παιδών υπήρξεν κατά πάντα άριστα.»

Γιατί όμως αυτό, που λέει έδω έτσι γενικά και κατηγορηματικά, δέν ισχύει για τη Μέση Παιδεία; Μήπως εκεί παρατηρήθησαν αντίθετα αποτελέσματα; Όχι. "Αν και το Κράτος, όπως είπαμε, δέν είχε λάβει κανένα ιδιαίτερο ρυθμιστικό μέτρο. Όταν όμως ρυθμίζει πιδ κάτω τη Μέση Παιδεία, εκεί ξεφυτρώνουν αλφινδίας «αί παρ' ήμιν ιδιαίτεροι κλιματολογικοί και κοινωνικοί συνθήκαι» ή γνωστή δηλαδή άριστολογική και άβάσιμη δικαιολογία όλων των άντιδραστικών. Μήπως είναι τάχα συνεπής και στη άρχή του αυτή; Όχι. Γιατί, όπου δέν λειτουργεί ιδιαίτε-

τερο Γυμνάσιο θηλέων—και ως τώρα λειτουργούν μόνο 7 σε όλο το Κράτος και δέν φαίνεται προς το παρόν, πως θα ιδρυθεί κανένα άλλο—δηλαδή στα 130 τούλάχιστον από τα 160 Γυμνάσια, εκεί θα επιτρέπεται να φοιτούν μαζί άγόρια και κορίτσια. Και ακόμα περισσότερο. Και στις πόλεις, όπου λειτουργούν Γυμνάσια κοριτσιών, αν ένα κορίτσι κατοικεί μακριά και υπάρχει πλησιέστερα Γυμνάσιο άγοριών, επιτρέπεται να πάει σαυτό. Τότε λοιπόν τι μένει από τους περίφημους «κλιματολογικούς δρους και τας κοινωνικάς συνθήκας;» Τίποτα άπολύτως, γιατί ούσιαστικά πρόκειται περί άρλούμπας. Γιατί ως σημειωθεί και τούτο άκόμη, Έκει, που «αί κοινωνικοί συνθήκαι» έπρεπε να μās έπιβάλλουν το χωρισμό, δηλαδή στις έπαρχίες, εκεί επιτρέπουμε τη συνεκπαίδευση και εκεί, που έχουμε προδευμένες συνθήκες, δηλαδή στα μεγάλα αστικά κέντρα, εκεί χωρίζουμε τάγόρια από τα κορίτσια. Νέο θαύμα λογικής συνέπειας! Αντί λοιπόν να αντικρίσουμε άποφασιστικά και να ρυθμίσουμε το ζήτημα της συνεκπαίδευσης σε όλους τους βαθμούς της Παιδείας, μιά άντιδραστική διάθεση μās κρατεί και σαυτό άπάνω στις παλιές τροχιές και μās άναγκάζει να θεσμοθετούμε κατά τρόπο τόσο άτρετο.

* *

Έκει όμως όπου θα έχουμε να θαυμάσουμε άκόμη περισσότερο το νομοθέτη είναι στο δεύτερο πρόβλημα, της γενικής δηλαδή άντιστοιχίας στη μόρφωση άγοριών και κοριτσιών. Όσα κορίτσια πηγαίνουν στο δημοτικό σχολείο—και αυτά θα είναι τα 9)10 των κοριτσιών, θα παίρνουν την ίδια μόρφωση με τάγόρια. Όσα κορίτσια θα πηγαίνουν στα Γυμνάσια το ίδιο. Ένα ή δύο μαθήματα ιδιαίτερα χάρην των κοριτσιών λ.χ. σίκοκυρική ή βρεφοκομία μπορούν εύκολα να προστεθούν ή να διαχθούν ιδιαίτερα.

Ο νομοθέτης όμως άνακαλύπτει, ότι υπάρχει και μία ιδιαίτερη κατηγορία κοριτσιών, που αυτά πρέπει να μορφωθούν σύμφωνα «με την γυναικείαν φύσιν και τον προορισμόν της Έλληνίδος μητρός». Και για τα κορίτσια αυτά ιδρύει ιδιαίτερα Άνώτερα Παρθεναγωγεία με 4 τάξεις μετά το δημοτικό σχολείο και με και με ιδιαίτερο πρόγραμμα. Όστε όλα τα άλλα, τα άπείρως περισσότερα κορίτσια που θα πάνε στα δημοτικά σχολεία και στα Γυμνάσια, δέν θα μορφωθούν σύμφωνα με την «γυναικείαν φύσιν και τον προορισμόν της Έλληνίδος μητρός;»

Και ποιά είναι αυτά τα κορίτσια; Μά είναι εκείνα, που δέν προορίζονται να έργασθούν βιοποριστικά, μά θέλουν να πάρουν κάποια μόρφωση άνώτερη από του Δημοτικού Σχολείου, όχι όμως και τη σοβαρή του Γυμνασίου. Πρόκειται δηλαδή για τα κορίτσια, των «καλών κοινωνικών τάξεων», που σήμερα άλατίζονται με λίγα Γαλλικούλια, με λίγο πιανάκι, με λίγη ζωγραφική και περνάνε τα νιάτα τους άναζητώντας «τόν ούρανόπεμπτον νυμφίον» διαβάζοντας την Γκαρδόν ή άλλα άνάλογα άναγνώσματα, τρέχοντας τη μισή μέρα στην μωδίστρα, την άλλη μισή στον κουρέα και το μυροπωλείο, και το βράδυ στα ντάνσιγκ και στο Καζινό της Γλυφάδας. Αυτά λοιπόν τα άναγνωρίζουμε ως την και' έξοχή πηγή «έλληνίδων μητέρων» και

έρχόμαστε να τους καθιερώσουμε ιδιαίτερη μόρφωση θά τους υψώσουμε δηλαδή ένα μεσότοιχο ανάμεσα στη ζωή τους και στη σωτήρια «εργασία». Να τις μορφώσουμε για κοῦκλες τῆς Βιτρίνας. Είναι κρατική εκπαιδευτική πολιτική τούτη και ἀξίζει να δαπανηθῆ μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὸ δημόσιο πρεῦπολογισμό, γιὰ ἕνα τέτιο, σκοπό; Ἄν υπάρχουν τέτια κορίτσια και βέβαια υπάρχουν, μιὰ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ πολιτική μας, νὰ τὰ ἐφοδιάσουμε σοβαρὰ γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς και νὰ τὰ υποβοηθήσουμε νὰ βγοῦν μὲ τὴν ἐργασία τους ἀπὸ τὸ τέλμα τοῦ μυρωμένου ὑπανθρωπισμοῦ των. Ἄν ἐπιμένουν ἀπὸ προλήψεις οἰκογενειακῆς, ἀπὸ ἕνα ἀριστοκρατισμοῦ, ποῦ ἀποτελεῖ καινωνική λοίμωξη, στὸ σημερινὸ τους δρόμο, ἄς τους εἰώσει ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία τὴν ἐπιπέλαια και καθαρὰ ἐπιδεικτικὴ μόρφωση, ποῦ θέλουν. Τὸ νὰ υψώσουμε ἕ μεῖς ὡς ἰδανικὸ ζωῆς και «ἐλληνοπρεποῦς» τάχα ἀγωγῆς αὐτὸ, ποῦ κάνουν σήμερα; τὸ ἰδανικὸ «στὴ μοδίστρα, τὸν κουρέα και στὸ Καζινό», εἶναι μιὰ ἐνέργεια ἀπόλυτα ἀντιδραστική και ἀντικοινωνική ποῦ μόνο ἀπὸ ρωμαντικῆς ὀπισθοδρομικῆς διαθέσεως μπορεῖ νὰ πηγάζει. Κάπου τὸ συναισθάνεται αὐτὸ ὁ νομοθέτης και λέει, πῶς ἂν θελήσουν και νὰ ἐργαστοῦν, δὲν θὰ εἶναι και ἀσχημα προετοιμασμένες! Και γιὰ νὰ

τὸ πιστοποιήσει αὐτὸ προσθέτει τὸ νομοσχέδιο περὶ «ἄνωτέρων Παρθεναγωγείων» και μιὰ ἐξωφρενικὴ διάταξη. «Τὸ ἀπολυτήριον τῶν ἄνωτέρων Παρθεναγωγείων παρέχει εἰς τοὺς κατόχους τὰ αὐτὰ προσόντα, ἄπερ και τὸ ἀπολυτήριον Γυμνασίου» (!). Μιὰ μόρφωση δηλαδή κατὰ δύο χρόνια λιγότερη, μὲ πρόγραμμα πολὺ ἀτελέστερο, δίνει τὰ ἴδια προσόντα τοῦ Γυμνασίου! Μὴ πῶς θὰ γίνεῖ αὐτό; Γιὰ κοῦτες παίρνει τις μαθήτριες ἢ τους ἐργοδοτες; Τὸ μόνο ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι νὰ δημιουργηθῆ μιὰ κατηγορία γυναικῶν ὑπαλλήλων μὲ κατώτερα προσόντα και κατώτερο μισθό. Ἄς ἀφήσουμε δὲ ποῦ και τὰ τέτια «Ἄνωτερα Παρθεναγωγεία» θὰ εἶναι 16 μόνο σὲ ὄλο τὸ Κράτος και τὰ περισσότερα σὲ Νέες Χῶρες, ὡστε δηλαδή πρόκειται μόνο 7000—8000 «ἐλληνίδες μητέρες» νὰ ἔχουμε μορφωμένες, ὅπως πρέπει, κάθε χρόνο. Οἱ ἄλλες ὄλες θὰ εἶναι Κινέζες!

* *

Ἔτσι και στὸ πρόβλημα τῆς γυναικείας παιδείας ὁ νομοθέτης δὲν κατόρθωσε νὰ βρεῖ τὸ σωστὸ δρόμο. Τὸν ἐπνιξε και ἐδῶ ἡ πρόληψη. Ἔδειξε μοναδικὴ ἀνικατητα νὰ ἀντιμετωπίσει ἀποφασιστικὰ τὴν πρεπούμενη λύση.